

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาปรัชญาเต๋าสมัยแรก

2.1 ภูมิหลังปรัชญาเต๋า

ในประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาจีน ถือว่า เต๋า เกอ จิง คืองานนิพนธ์ทางปรัชญาเต๋าชิ้นแรก และผู้ได้รับการขนานนามว่าเป็น "ผู้สถาปนาลัทธิเต๋า" ก็คือเหลาจื่อ ทั้งนี้มีคำหมายความว่า ความเชื่อแบบเต๋าเริ่มกันขึ้นที่เหลาจื่อ แท้ที่จริงแล้ววิถีชีวิตแบบเต๋านั้น เป็นวิถีชีวิตของผู้คนที่เคยมีมาแล้วก่อนหน้าเหลาจื่อ

ก่อนสมัยเหลาจื่อปรากฏว่า มีปัญญาชนจำนวนหนึ่งเลือกที่จะใช้ชีวิตอย่างถึกแค้นห่างไกลไปจากผู้คน ละจากความคิดถึงผูกพันและบำเพ็ญรางวัลทางโลก ซึ่งโดยความรู้สึกอันจริงแท้ของพวกเขาแล้ว เห็นเป็นเพียงประหนึ่งโคลนคมเท่านั้น¹ เราได้ทราบจากปณิณกคฺธิของขงจื่อ (the Confucian Analects) ว่า ขณะที่ขงจื่อเดินทางไปมาระหว่างรัฐต่าง ๆ นั้น ท่านได้พบปะกับผู้คนจำนวนมาก ซึ่งท่านเรียกว่า หยิน เจ้ (yin che) หรือ "ผู้บิคมังคน" และท่านได้กล่าวถึงผู้คนเหล่านี้ว่าเป็นผู้ที่ "หนีโลก" ผู้ที่ประพฤติตนเป็นฤๅษี (recluse) เหล่านี้หัวเราะเยาะขงจื่อในความพยายามอันสูญเปล่าของท่านที่จะพิชิตรักรัษคโลก หนึ่งในจำนวนนี้ได้กล่าวถึงขงจื่อไว้ว่า เป็น "ผู้ที่รู้ตัวว่าไม่อาจกระทำกิจใดสำเร็จ แต่ก็ยังรีบกระทำอยู่เช่นนั้น"² คำกล่าวนี้ ย่อมเป็นการวิพากษ์โดยตรงต่อภารกิจและหลักการของขงจื่อที่ขอบเข้าไปข้องเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง

¹Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism (California: Standford University, 1969), p. 10.

²Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy (New York: The Macmillian Co., 1964), p. 60.

อีกครึ่งหนึ่งที่ขงจื้อโคตบ " ปราชญ์ช้วนเรน " ซึ่งเป็นคนมาจากรัฐ
คนบ้านนั้นได้กล่าวถึงขงจื้อด้วยการรับเป็นอำนาจเพลงมีใจความในท่านองกล่าวเตือนให้ท่าน
ยุติการเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง³ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโลกทรรศน์ของปราชญ์ไม่ประสงค์
จะเข้าไปเคลือบคล้ำกับสถาบันทางการเมือง

ผู้ประพฤติก็นเป็นผู้มีเอานี้ก็มีวิถีชีวิตแบบชาวนาชนบท หรือไม่ก็ทำมาหากิน
ความบริเวณชุ่มแม่น้ำและทะเลสาบในรัฐ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบชาวประมงสามัญ นอกจาก
นั้นยังมีอีกพวกหนึ่งที่มีแนวโน้มไปในทางที่รุนแรงยิ่งไปกว่านี้ กล่าวคือ พวกเขาโคตบ
เข้าไปอยู่ในเทือกเขาสูง เกินกว่าที่อารยธรรมและอิทธิพลของราชสำนักจะก้าวล่วงไป
ถึงได้ การดำรงชีวิตของพวกที่ทำตัวอย่างสุดโต่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกที่หัวรุนแรง
กว่าผู้อื่นเหล่านี้ เป็นการท้าทายคอกุศลสิ่งทุกอย่างที่กษัตริย์ปกครอง และก็เป็น
ประณามคอกษัตริย์อย่างหนักแน่นมั่นคงด้วย⁴

คนเหล่านี้ประพฤติก็นเป็นผู้แสวงหาความวิเวก หลีกเร้นห่างไกลไปจากผู้คน
ที่มั่งคั่งอยู่กับชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายตามธรรมชาติโดยไม่ใส่ใจกอกิจการที่เกี่ยวของ
กับสถาบันทางการเมืองหรืออำนาจรัฐ จึงเรียกได้ว่าเป็นนักบิ๊จเจกนิยมนุ
" ปราชณาจะกระทำคนให้บริสุทธิ์ " ⁵ แม้ว่าพฤติกรรมของบุคคลที่มุ่งแสวงหาความ
วิเวกในธรรมชาติโดยไม่เกี่ยวของกับสถาบันทางการเมืองเหล่านี้ จะมีแนวโน้มที่ไกล

³ Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism, p. 10.

" โอ ผู้ประเสริฐ เหตุใดคุณธรรมของท่านจึงเสื่อมทรามลงถึงกระนั้นเล่า
อคิของท่านนั้น ข้าพเจ้ามิอาจนึกไรให้ถูกต้องได้ ทว่าสำหรับอนาคตแล้ว ยังมีเวลาพอ
ที่จะปกป้องท่านไว้ได้ หยูกเสียเด็ก จงหยูกเสียเด็ก ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่รับใช้รัฐกอกอยู่ใน
ภยันตราย "

⁴ Ibid., pp. 10-11.

⁵ Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,
p. 60.

เกี่ยวกับผู้ถือสิทธิค่าความคว่ำสอนของเหลาจื่อและจวงจื่อ และหังคงจะมีบางคนที่ยืนยันได้
ว่าเห็นผู้ถือสิทธิค่าผูกค้ำเค็มค้ำยักคาม แต่จะคว่ำสรูปลงไปว่าผู้คนเหล่านี้ทั้งหมดเป็นผู้ถือ
สิทธิค่าหาได้ไม่

ผู้ถือสิทธิค่ามิใช่เป็นแค่เพียงฤษีธรรมศาสนาผู้ที่ " หนีโลก " และ
ปรารภจะ " กระทำคนใหม่วิสุทธิ " หรือเป็นผู้ที่ไม่มีอุดมคติในการที่จะชักชวนความ
ประพฤติกของคน เนื่องจากตนเป็นผู้ปลุกตัวออกมาจากสังคัมแล้วแต่ประการใด ครองกันข้าม
แม้ว่าพวกเขาจะปลุกตัวออกไปแสวงหาความวิเวกแล้วก็ตาม แต่พวกเขาก็เป็นบุคคลผู้ซึ่ง
พยายามจักสร้างระบบแห่งความคิด ซึ่งสามารถให้ความหมายต่อการกระทำของตนเองได้
ในบรรดาคนเหล่านี้ หยางชู (Yang Chu) ดูเหมือนจะเป็นตัวหนักที่โคกเค้นเป็นคนแรก⁶

สมัยของหยางชูนั้น ไม่อาจระบุได้โดยแน่ชัด เท่าที่ทราบท่านมีชีวิตอยู่ระหว่าง
ยุคสมัยของโมจื่อ (Mo Tzu) กับเม่งจื่อ (Mencius) หรือระหว่างศตวรรษที่ 5
กับศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ. ชีวิตประวัติของท่านเป็นที่รู้จักกันน้อยมาก ท่านกำเนิดในครอบครัว
ที่ร่ำรวยที่มีอันจะกิน และใช้เวลาที่มีอยู่พักให้กับการแสวงหาความรู้ในทางปรัชญา⁷

คำสอนของหยางชูนั้น ไม่มีแหล่งข้อมูลใดที่สามารถอธิบายทรรศนะของท่านได้
อย่างสมบูรณ์ ข้อมูลเท่าที่พอจะมีอยู่เป็นการรวบรวมขึ้นจากงานนิพนธ์ของนักปรัชญาอื่น ๆ
ที่กล่าวถึงท่านไว้อย่างกระจัดกระจาย จากการสืบค้นของ ฟง ยู หลาน ได้ให้ข้อมูลที่มา
จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้⁸

งานนิพนธ์เม่งจื่อ (The Mencius: ศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ.) กล่าวว่า
" หลักการของหยางชู ก็แค่ละคนทำเพื่อตัวเอง แม้เขาจะทำประโยชน์ให้แก่โลกได้
ก็โดยเพียงการอดนอนออกแต่เพียงเส้นเดียว เขาก็ไม่ทำ "

⁶Ibid., pp. 60-61.

⁷รูไล, ปรัชญาจีน, แปลและเรียบเรียงโดย สกล นิลวรรณ,
(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2523), หน้า 115.

⁸Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,
p. 61.

งานนิพนธ์ ลู่ ชือ ชุน-ชิว (The Lu-shih Chun-ch'iu : คริสตศักราชที่ 3 ก่อน ค.ศ.) กล่าวไว้ " หยาง เซ็ง (Yang Sheng)⁹ ให้
คุณค่าของตนเอง "

งานนิพนธ์ ฮัน เฟ่ จือ (The Han-fei-tzu : ในคริสตศักราชที่ 3 ก่อน ค.ศ.) กล่าวไว้ " มีบุคคลผู้หนึ่ง มีนโยบายว่าจะไม่เข้าเมืองที่มีภัยอันตราย จะไม่เข้าร่วมในกองทัพ แม้เพื่อผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่ที่เขาจะได้รับจากโลกทั้งโลก เขาก็จะไม่ยอมแลกเปลี่ยนค่ายกับเส้นผมแม้แต่เพียงเส้นเดียว... เขาเป็นผู้ที่เกลียดชังสิ่ง
ต่าง ๆ และให้คุณค่าชีวิต "

งานนิพนธ์ ฮวย หนาน จือ (The Huai-nan-tzu : คริสตศักราชที่ 2 ก่อน ค.ศ.) กล่าวไว้ " จงรักษาชีวิต และกระทำในสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต อย่าได้ปล่อย
ให้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาร้างความยุ่งยากให้แก่คน นี่คือนโยบายที่หยางชุนสอนไว้ "

จากข้อมูลข้างต้นนี้สรุปได้ว่า วรรณกรรมพื้นฐานของหยางชุนมีอยู่ 2 ประการ
คือ ประการแรก แต่ละคนทำเพื่อตัวเอง และประการที่สอง เกลียดชังสิ่งต่าง ๆ
และให้คุณค่าชีวิต¹⁰

งานนิพนธ์เหลี่ยเจ้อ (The lieh-tzu : คริสตศักราชที่ 3) ได้ให้ภาพ
พจน์เกี่ยวกับหยางชุนที่ผิดไปจากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ กล่าวคือ เหลี่ยเจ้อกล่าวว่า
หยางชุนมุ่งสอนให้แสวงหาความอภิรมย์จากชีวิต เพราะถือเอาความสุขของชีวิตเป็นสิ่ง
สูงสุด ความสุขของชีวิตที่วุ่นวายนั้นไค่แก้อาหารอันโอชะ เสื้อผ้าที่สวยงาม คนครีที่โพเพราะ

⁹ฟง ยู หลาน ชี้แจงว่า หยางเซ็งก็คือหยางชุน หรืออย่างน้อยก็คงเป็นลูกศิษย์
คนใดคนหนึ่งของหยางชุน เพราะในสมัยนั้นไม่ปรากฏว่ามีผู้อื่นใดที่ยึดถือหลักการดังกล่าว

¹⁰ibid., p. 62.

และสิ่งสวยงามเจริญตาเจริญใจทั้งปวง¹¹ ทั้งโคชี่แนะนำหนทางในการแสวงหาความ
อภิรมย์จากชีวิตไว้ว่า

ปล่อยชีวิตให้ไปอย่างเสรี อย่าไปชักขวางหรืออุดกรังไว้... ปล่อยให้หูฟัง
ในสิ่งที่ชอบ ปล่อยให้ตาดูในสิ่งที่ปรารถนา ปล่อยให้ปากพูดในสิ่งที่พอใจ ปล่อยให้
ร่างกายได้สัมผัสกับสิ่งที่ต้องการ ปล่อยให้จิตใจจินตนาการตามที่พึงประสงค์¹²

หากทฤษฎีของหยางชูเป็นดังที่กล่าวนี้จริงแล้ว ย่อมจัดได้ว่าเป็นทฤษฎี
แบบบริติชนิยม (hedonism) แต่นอกจากงานนิพนธ์เหล่านี้แล้ว ไม่ปรากฏว่ามี
แหล่งข้อมูลในยุคนั้น ๆ ที่น่าเชื่อถือใดอื่นใดที่จะพบคำกล่าวหาว่าหยางชูเป็นนักบริติชนิยม
ไปได้¹³ และทั้งความเที่ยงตรง (authenticity) ของงานนิพนธ์เหล่านี้
ก็ยังคงเป็นที่สงสัยกันในหมู่นักวิชาการสมัยใหม่¹⁴

จึง ชิต ชาน ยืนยันว่าทฤษฎีของหยางชูนั้น ย่อมคงเป็นจิตวิญญาณแห่ง
ความเรียบง่ายและความประสานกลมกลืนโดยแท้ หยางชูมิได้เป็นนักบริติชนิยมผู้เร่ง
เร้าให้ทุกคนแสวงหาความอภิรมย์ในชีวิต และการแสวงหาความอุดมสมบูรณ์จากบ้าน
ที่อยู่อย่างสุขสบาย เสื้อผ้าที่ประณีต อาหารที่โอชะ และสตรีที่น่ารัก ดังที่งานนิพนธ์
เหล่านี้กล่าวถึงท่านไว้¹⁵

¹¹ จู ไช, ปรัชญาจีน, หน้า 238.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 239.

¹³ Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,
p.61.

¹⁴ เหลียนเจี๊วเป็นเพียงบุคคลในตำนาน งานนิพนธ์เหลียนเจี๊วเป็นผลงานที่มีผู้
ปลอมแปลงขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 3 (ยุคราชวงศ์ฉิน) โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหน้า 25

¹⁵ Wing-tsit Chan, "The Story of Chinese Philosophy"
in The Chinese Mind, ed. Charles A. Moore (Honolulu: The
University Press of Hawaii, 1974) p. 39.

และนอกจากนั้น วิง ชิต ซาน ยังได้ยืนยันต่อไปอีกด้วยว่า หยางชูมิใช่ นัก
 อีโกนิสม (egotist) " ผู้ไม่ยอมถอนตนออกแม้เพียงเส้นเดียว แม้หากว่าด้วยการ
 กระทำเช่นนั้นจักสามารถกระทำประโยชน์อันยิ่งก่อกองโลกทั้งดวงได้ก็ตาม " คังที่เมิ่งจื่อ
 พยายามสร้างภาพพจน์เช่นนั้นให้แก่ท่าน วิง ชิต ซาน เห็นว่า หยางชูเป็นผู้ค่าเป็นชีวิต
 ความธรรมชาติและไม่ใจรักหาชีวิตให้อยู่รอดได้ปลอดภัยตลอดจนเป็น " ผู้ไม่ประสงค์จะ
 เข้าไปในเมืองที่มีภัยอันตราย ไม่เข้าร่วมในกองทัพ และแม้เพื่อผลประโยชน์อันยิ่งที่เขา
 จะได้รับจากโลกทั้งโลก เขาก็จะไม่ยอมแลกเปลี่ยนด้วยกับเส้นผมแม้เพียงเส้นเดียว "
 คังที่กล่าวไว้ในงานนิพนธ์ ฮัน เฟ จื่อ ¹⁶

อนึ่ง แม้ว่างานนิพนธ์เหลี่ยะจื่อจะยังเป็นที่น่าสงสัยในความน่าเชื่อถืออยู่ก็ตาม
 แต่ส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงหยางชูโดยเน้นถึงพระชนมของท่านที่ไต่ปล่อยชีวิตค่าเป็นไม่ว่าชีวิต
 ของชีวิตเองโดยอิสระ และให้ละเลยไม่เพียงแต่ความมั่งคั่งกับชื่อเสียง แต่ให้ละเลย
 ชีวิตและความตายด้วยนั้น วิง ชิต ซาน เห็นว่า เพียงเท่านั้นก็เป็นคุณลักษณะแบบ
 ธรรมชาติที่ทำให้หยางชูเป็นตัวแทนของผู้ถือคติเท๋าในยุคสมัยของท่านได้แล้ว ¹⁷ และ
 ในส่วนที่กล่าวว่า " มนุษย์ยุคโบราณ ถ้าด้วยการถอนตนออกแม้เพียงเส้นเดียว
 สามารถจะกระทำประโยชน์ให้แก่โลกได้ พวกเขาก็ไม่ทำ และถ้าจะยกโลกให้พวกเขา
 ครอบครอง พวกเขาก็ไม่ต้องการ หากทุก ๆ คนปฏิเสธที่จะถอนตนออกแม้เพียงเส้นเดียว
 และทุก ๆ คนปฏิเสธที่จะครองโลกแล้ว โลกนี้จะบรรลุถึงระเบียบอันไพบูรณ์ " นั้น
 ฟง ยู หลาน เห็นว่า นี้ก็สามารถสรุปพระชนมชั้นพื้นฐานของหยางชูที่ให้แก่คนทำเพื่อ
 ตัวเองกับการเกลียดชังสิ่งต่าง ๆ และให้คุณค่าต่อชีวิต ตลอดจนทั้งปรัชญาการเมืองของ
 ผู้ถือคติเท๋าสมัยแรกได้เป็นอย่างดีแล้วเช่นกัน ¹⁸

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหยางชูจะได้รับการยอมรับให้นับเข้าอยู่ในกลุ่มของผู้ถือลัทธิเต๋าในสมัยแรก ในฐานะที่ท่านมีทรรศนะทางปรัชญาซึ่งเน้นถึงวิถีชีวิตแบบอิสระตามธรรมชาติ ไม่ศึกษาศึกษาหรือไปหาในชื่อเสียง เดียรทียศ ทรัพย์สินสมบัติ และอำนาจ ตลอดจนไม่ใส่ใจต่อสิ่งอื่นใดยิ่งไปกว่าการดำรงรักษาชีวิตไว้ให้ปลอดภัยก็ตาม ย่อมเห็นได้ว่า ทรรศนะขั้นพื้นฐานของท่านตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าโลกมนุษย์นี้ชั่วร้ายเกินกว่าที่จะเข้าไปคลุกคลีด้วยได้ และวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงจากความชั่วร้ายที่ว่านี้ก็คือ "หนี" หรือซ่อนเร้นตนไปจากสังคม ซึ่งก็เป็นวิธีเดียวกันกับ "ฤๅษี" ขรรพคาสามัญ ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนั่นเอง และเมื่อเป็นเช่นนี้ วิธีการของท่านย่อมมีข้อจำกัดเพราะ "สิ่งต่าง ๆ ในโลกมนุษย์นั้นช่างสับสน เสียจนกระทั่งแม้มนุษย์เราจะซ่อนเร้นตนอย่างไร ก็ไร้อผล มักจะมีความชั่วร้ายที่มีอาจหลีกเลี่ยงไปไม่ได้" ¹⁹ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การหลีกเลี่ยงปัญหาเป็นคนละเรื่องกับการแก้ปัญหาที่ตนเอง

2.2 เหลาจื่อและจวงจื่อ

หยางชู เสนอหนทางที่เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาซึ่งกว่าจะเป็นการแก้ปัญหา ส่วนเหลาจื่อและจวงจื่อ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนนักปรัชญาเต๋าสมัยแรกที่โคกเค้นที่สุดได้เสนอวิธีแก้ปัญหากว้างขวางลึกซึ้งยิ่งกว่าญาณทรรศนะอันมีข้อจำกัดของหยางชูตามที่ได้อธิบายมาแล้ว อันที่จริง ทั้งเหลาจื่อและจวงจื่อต่างก็มีทรรศนะขั้นพื้นฐานในอันที่จะสงวนรักษาชีวิตและให้คุณค่าแก่ชีวิตเช่นเดียวกันกับทรรศนะของหยางชู ²⁰ แต่ทรรศนะของนักปรัชญาทั้ง 2 ท่านนี้ได้ก้าวล่วงเข้าไปสู่การมองปัญหาของมนุษย์ในระนาบของอภิปรัชญาส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของจักรวาล

¹⁹ Ibid., p. 65.

²⁰ รายละเอียดเกี่ยวกับทรรศนะของหยางชูที่ปรากฏใน เต๋า เต๋อ จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ ปรากฏใน Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy, pp. 63-65.

2.2.1 เหลาจื่อ

สมัยและประวัติของเหลาจื่อ นั้น เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันยังไม่เป็นที่ยุติ ถึงแม้ว่าซูมาเจียน (Ssu-ma Ch'ien) นักประวัติศาสตร์คนสำคัญในสมัยต้นราชวงศ์ฮั่น จะได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในงานนิพนธ์ชื่อ ฉี (The Shih Chi) หรือบันทึกทางประวัติศาสตร์ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อราว 100 ปีก่อน ค.ศ. แต่ข้อมูลที่ได้อาจไม่กระจ่างชัด ความข้อสันนิษฐานของซูมาเจียนนั้น ทั่วบุคคลที่เข้าใจว่าเป็นเหลาจื่อมีอยู่ถึง 3 คน ซึ่งต่างก็เป็นชาวพื้นเมืองในรัฐจู่ (The State of Ch'u)

บุคคลแรกที่ซูมาเจียนเอ่ยถึงนั้นมีชื่อว่า หลี่ เอ้อ (Li Erh) คนทั่วไปเรียกว่า หลี่ ตัน (Li Fan) เป็นนักประวัติศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่ดูแลรักษาเอกสารอยู่ในเมืองโจว (Chou) ของจิวเคยเคินทางไปพบกับบุคคลผู้นี้เพื่อสอบถามความรู้เกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรม แต่กลับได้รับคำแนะนำให้ละความรู้สึกในทางที่ยึดมั่นสำคัญตนลงเสีย ภายหลังจากการสนทนา ซึ่งจิวได้เล่าให้สาธุศิษย์ฟังและได้เปรียบเทียบเหลาจื่อ (หลี่ เอ้อ) ว่าเป็นประหนึ่งมังกร ในบั้นปลายของชีวิต หลังจากที่ได้อยู่ในเมืองโจวมาเป็นเวลานานและได้เห็นความเสื่อมทรามที่มีอยู่ในเมืองนั้น ท่านจึงได้เดินทางออกจากเมืองไปอย่างไร้ร่องรอย โดยได้นิพนธ์หนังสือว่าด้วยมรรควิธีและคุณธรรม ประกอบด้วยอักษรราว 5,000 คำทิ้งไว้ให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาท่านตามคำร้องขอ²¹

บุคคลที่สองมีชื่อว่า เหลาจื่อ หลี (Lao Lai Tzu) เป็นบุคคลร่วมยุคสมัยเดียวกับขงจิวเช่นกัน ได้นิพนธ์หนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง แบ่งเป็น 15 ตอน กล่าวถึงวิธีปฏิบัติตามคำสอนของสำนักปรัชญาเต๋า²²

²¹ เก็บความจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ของซูมาเจียนที่อ้างใน Lao Tzu, *Tao Te Ching*, tr. D.C. Lau (New York: Penquin Book Ltd, 1976), p. 9.

²² Ibid., p. 10.

บุคคลที่สามมีชื่อว่า ตัน (Tan) ภายหลังจากมรณกรรมของซ่งจื่อแล้ว 129 ปี มีนักประวัติศาสตร์ไคมันทิกไว้ว่า มีนักประวัติศาสตร์แห่งเมืองโจวชื่อว่า ตัน (Tan) ได้สนทนากับ เจ้า เซียน แห่งเมืองฉิน (Duke Hsien of Ch'iu) ว่าด้วยเรื่องเมืองฉินกับเมืองโจว สำหรับบุคคลผู้นี้ บางคนเชื่อว่าคือเหลาจื่อ แต่บางคนไม่เชื่อ ²³

บุคคลทั้งสามนี้จะเป็นคนเดียวกันหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ จะมีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นเหลาจื่อตัวจริงหรือไม่ และถ้ามี บุคคลนั้นคือใคร นี่คือนิวหาที่สุมาเจียนมิได้หาคำตอบ และยิ่งกว่านั้นสุมาเจียนเองยังได้แสดงให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นในข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเด่นชัด โดยได้กล่าวอย่างแจ่มชัดว่า " โลกนี้อาจล่วงรู้ถึงความเป็นจริง เหลาจื่อคือบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างหลีกเร้นไปจากโลก " ²⁴ จึงเป็นอันว่าสุมาเจียนได้ยุติเรื่องนี้ลงอย่างหมดหวัง ²⁵

ในการสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวประวัติของเหลาจื่อ นักวิชาการด้านจีนวิทยาได้ให้ทรรศนะกันไปต่าง ๆ นานา ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ²⁶ โฮมส์

²³Ibid.

²⁴Ibid.

²⁵Holmes Welch, Taoism: The Parting of the Way

(Boston: Beacon Press, 1967), p. 3.

²⁶ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดูได้ใน : ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, กัมภีร์เก่าฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามัคคีสาส์น จำกัด, 2529), หน้า 9-18.

เวลช์ ถึงกับกล่าวว่า - " ข้าพเจ้าไม่คิดว่าพวกเราจะประสบความสำเร็จได้ในเมื่อ
 สุมาเจียนก็ยังล้มเหลว เว้นแต่ นักโบราณคดีจะให้ข้อมูลใหม่ " 27

ไม่ว่าเหล่าจื๊อตัวจริงจะเป็นใครก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ไม่ใช่ประเด็นที่มี
 ความสำคัญต่อการศึกษา เท่า เท่า จึง มากนัก ในเมื่อยังหาข้อสรุปใด ๆ ให้แน่นอน
 ลงไปไม่ได้ เราควรจะต้องพิจารณานี้ไว้ให้แก่นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดี เพื่อทำ
 การวิจัยต่อไปมากกว่าที่จะคว่นลงความเห็นไปในข้างใดข้างหนึ่ง ปัญหาที่เราควรสนใจ
 ให้มากเป็นพิเศษ ไม่น่าจะเป็นปัญหาที่ว่า เหล่าจื๊อตัวจริงคือใคร แต่ควรจะเป็นปัญหา
 ที่ว่า เท่า เท่า จึง เป็นผลงานที่นักทฤษฎีในยุคสมัยใดมากกว่า ทั้งนี้เพราะยุคสมัยหรือ
 สถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ย่อมมีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางปรัชญา ปัญหาเรื่องนี้จะได้
 กล่าวโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 2.3.1

2.2.2 จวงจื๊อ

เรื่องราวเกี่ยวกับชีวประวัติของจวงจื๊อนั้นไม่ค่อยเป็นที่ทราบกัน ข้อมูลเท่าที่
 มีอยู่บ้างปรากฏอยู่ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ของสุมาเจียน ตามบันทึกที่ว่านี้ จวงจื๊อมี
 ชื่อว่า โจว (Chou) เป็นชาวพื้นเมืองเหมิง (Meng) และครั้งหนึ่งท่านเคยทำงาน
 เป็น " พนักงานในสวนยาง " (an official in the lacquer garden)
 ในเมืองเหมิง ท่านมีชีวิตรอยู่ในสมัยเดียวกับกษัตริย์ฮุย (King Hui) แห่งเมือง
 เหลียง (Liang) ซึ่งมีรัชสมัยอยู่ระหว่างปีที่ 370 - 319 ก่อนคริสตกักราช และ
 กษัตริย์ฮวนแห่งเมืองฉี (King Hsuan of Ch'i) ซึ่งมีรัชสมัยอยู่ระหว่างปีที่
 319 - 301 ก่อนคริสตกักราช และนั่นหมายความว่าจวงจื๊อเป็นคนร่วมยุคสมัยเดียวกัน
 กับเม่งจื๊อ จวงจื๊อได้นิพนธ์หนังสือไว้ประกอบค้ำยตัวอักษรหนึ่งแสนคำหรือมากกว่านั้น 28

²⁷Holmes Welch, Taoism: The Parting of the Way, p.3.

²⁸Chuang Tzu, Basic Writings, tr. Burton Watson

(New York and Landon: Columbia University Press, 1964), p.1.

ซูมาเจียน ไล่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ จวงโจว (จวงจื่อ) มีความสนใจใน
ความเคลื่อนไหวของบัญชาการในยุคนั้น แต่ท่านมีความนิยมชมชอบที่ไฉ่เอียงไปในอิทธิ
คำสอนเหล่าจื่อ และงานนิพนธ์ของท่านเป็นการอธิบายลัทธิคำสอนดังกล่าวแบบอุปมา
อุปมัย และทั้งไล่ให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์งานนิพนธ์ของจวงจื่อไว้ว่า " จวงจื่อเขียนหนังสือ
ได้ก็เลิศ ท่วงทำนองการเขียนของท่านมีความแนบชิดและมีชีวิตชีวาอย่างเกินขีด ท่าน
ไล่ใช้ความสามารถพิเศษของท่านเพื่อที่จะหิมแทงพรรคพวกของชงจื่อและโมจื่อ พวกนัก
วิชาการที่เป็นเลิศในยุคนั้นไม่สามารถที่จะป้องกันตัวจากการโจมตีอย่างรุนแรงของจวงจื่อ
ได้ ท่านมีสติปัญญาที่ปราศเปรียบและไม่เคารพนับถือผู้ใด และผลก็คือ ไม่มีใครสามารถ
ได้รับประโยชน์จากท่าน แม้กระทั่งกษัตริย์และเจ้าชาย " 29

เพื่อให้สมความข้อสังเกตที่ว่าไม่มีใครสามารถได้รับประโยชน์จากจวงจื่อ แม้
กระทั่งผู้ปกครอง (กษัตริย์และเจ้าชาย) ซูมาเจียนได้ยกเรื่องราวอีกตอนหนึ่งของ
จวงจื่อมาแสดงให้เห็น มีใจความว่า กษัตริย์แห่งเมืองฉู (King Wen of Ch'u)
ทรงได้ยั้งถึงความสามารถพิเศษของจวงจื่อ จึงได้ส่งคนไปหาพร้อมทั้งของกำนัลอันมีค่า
เพื่อที่จะเชิญจวงจื่อมารับราชการในตำแหน่งองคมนตรี จวงจื่อหัวเราะและปฏิเสธโดย
กล่าวว่า

" ทองคำหนึ่งพันชั่งนั้นช่างมากมายเสียจริง และตำแหน่งองคมนตรีนั้นก็มิ
เกียติยิ่ง ทว่า ท่านเคยได้เห็นวัวที่กำลังถูกนำไปขายหรือไม่? หลังจากที่
ถูกจับครึ่งไว้หลายปี มันก็ได้รับการกดค้ำประคัมประคาศ และถูกพาเขาไปอยู่ใน
วิหารใหญ่ ในช่วงขณะนั้น มันคงสงสัยเลยว่ามันอยากจะเป็นลูกหมูที่มีได้รับความ
เอาใจใส่เสียมากกว่าคงที่เป็นอยู่ ทว่าก็สายเสียแล้ว เช่นนั้นมีใครหรือ? จงไป
เสียให้พ้น ! อย่าทำให้อาตมาของมัวหมอง ! ชุพเจ้าประสงค์ที่จะรับเงินมันเห็น
ใจอยู่ในโลกอนคมมากเสียกว่าจะถูกผู้ปกครองรัฐใส่แอก ข้าพเจ้าไม่มีทางที่จะรับ

²⁹ Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism, p. 71.

ราชการ และค่ายเหว่นั้นจึงยังคงมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตอยู่ดังที่ข้าพเจ้าเห็นว่า
เหมาะสม " 30

อิทธิพลประวัติตอนที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยที่หลงเหลือ
อยู่แม้ไม่อาจจะมีใจในความถูกต้องได้ แต่ก็เป็นเรื่องบังเอิญถึงคุณลักษณะทางจิตใจของ
ผู้ถือลัทธิเต๋าในสมัยแรกได้เป็นอย่างดี คือคุณลักษณะของฤๅษีปราชญ์ (hermit sages)
ผู้รู้สึกว่า การถูกรุกราน เสรีภาพหรือการกดขี่ข่มขู่กับอำนาจฝ่ายปกครองไม่ว่ากรณีใด ๆ
เป็นการรบกวนทำลายตัวเอง³¹ อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าผู้ถือลัทธิเต๋าเป็นบุคคล
ที่ถกซากจากการเมืองโดยเด็ดขาด อันที่จริง เราควรจะเข้าใจว่า ผู้ถือลัทธิเต๋า ย่อม
มีปรัชญาการเมืองในรูปแบบของตนเอง และในที่สุดสมัยที่บ้านเมืองมีแต่ศึกสงครามเพราะ
การแก่งแย่งแข่งขันกันระหว่างรัฐอย่างเช่นในยุคสมัยของจวงจื้อนั้น ปรัชญาการเมืองของ
ผู้ปกครองรัฐกับปรัชญาการเมืองของผู้ถือลัทธิเต๋าย่อมมีกันไกลนกันหนา ผู้ถือ
ลัทธิเต๋าที่แท้ เมื่อไม่ยอมยกหัวให้แกยศักดิ์และทรัพย์สินสมบัติ ก็ย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องยินยอมเป็นผู้รับใช้ให้แก่ผู้ปกครองรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งต่างก็ช่วงชิงกันเป็นใหญ่ อันเป็น
การเข้าไปจากมรรควิถีที่แท้จริงของคน

2.3 เต๋า เต๋อ จิง และงานนิพนธ์จวงจื้อ

2.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับ เต๋า เต๋อ จิง

ปรัชญานิพนธ์ของจีนยุคโบราณ ใช้ชื่อหนังสือตามชื่อของผู้บันทึก คังนั้นหนังสือ
ซึ่งเข้าใจกันมาแต่เดิมว่าเป็นคำสอนของเหลาจื้อ จึงมีชื่อว่า "งานนิพนธ์เหลาจื้อ"
(The Lao tzu) คำว่า เต๋า เต๋อ จิง ซึ่งมีความหมายว่าคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ว่าด้วย

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

เต๋าและเทอ (Sacred Book of the Tao and the Te)³² เป็นชื่อที่เพิ่งมีขึ้นเพื่อใช้แทนชื่อเดิมของงานนิพนธ์เล่มนี้ในสมัยราชวงศ์ฮั่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกสถานะของงานนิพนธ์เล่มนี้ให้สูงขึ้นมาอยู่ในสถานะเดียวกันกับงานนิพนธ์คลาสสิกของขงจื้อ (the Confucian Classics) ซึ่งเรียกว่า " จิง " ³³ มาเป็นเวลานานแล้ว ³⁴

เต๋า เทอ จิง นั้นถือกันว่าเป็นผลงานของเหลาจื้อ ทว่า ดังที่ได้อธิบายมาแล้วว่า เรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ได้อธิบายว่า " เหลาจื้อ " รวมทั้งยุคสมัยของท่านยังเป็นปัญหาที่มีถกเถียงกัน ทั้งนี้ หากยึดถือกันว่า เต๋า เทอ จิง เป็นผลงานของบุคคลเพียงคนเดียวผู้มีนามว่าเหลาจื้อแล้ว การกำหนดยุคสมัยแห่งการนิพนธ์ เต๋า เทอ จิง ย่อมกลายเป็นปัญหาที่มีถกเถียงกันต่อไปด้วย

นักวิชาการสมัยเก่ามักถือทฤษฎีที่ว่าตามกันมาแต่เดิมว่า เหลาจื้อก็คือเหลา ตัน (Lao Tan) หรือ หลี่ เอ๋ (Li Erh) ผู้มีอายุสูงกว่าขงจื้อเล็กน้อย และดังนั้น เต๋า เทอ จิง จึงเป็นผลงานที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 6 ก่อน-ค.ศ. ทว่าแม้หากเราจะยอมรับสมมติฐานเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เรียกกันว่า เหลาจื้อตามทฤษฎีดังกล่าวไว้ได้ก็ตาม แต่สมมติฐานเกี่ยวกับยุคสมัยแห่งการนิพนธ์ เต๋า เทอ จิง ซึ่งเป็นผลติดคามมานั้น ยังคงเป็นสมมติฐานที่ไม่อาจยอมรับกันได้โดยง่าย อันที่จริง ปัญหา

³² เต๋า เทอ จิง แบ่งออกเป็น 81 บท แต่เดิมแบ่งเป็น 2 ภาค ภาคแรกตั้งแต่บทที่ 1 - 37 ว่าด้วยเต๋า ภาคหลังตั้งแต่บทที่ 38 - 81 ว่าด้วยเทอ.

³³ คำว่า " จิง " (ching) หมายถึงคัมภีร์จริยธรรม (moral canon) หรือหนังสือที่กล่าวด้วยคุณค่าทางจริยธรรมอันสำคัญยิ่งซึ่งอาจจะเป็นการเปิดเผยโดยผู้ที่ถือกันว่าเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์หรือพระเจ้า คำ ๆ นี้ชาวพุทธจีนในสมัยต่อมาได้นำไปใช้เป็นคำแปลของคำว่า " พระสูตร " (sūtra).

³⁴ Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism, p. 12.

เกี่ยวกับชีวิตสมัยของเหลาจื๋อเป็นเรื่องหนึ่ง และปัญหาเกี่ยวกับอายุกาลของ
 เต๋า เต๋อ จิง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงทั้ง 2 เรื่องนี้
 เข้าด้วยกันแต่ประการใด เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว ไม่มีพยานหลักฐานใด ๆ ที่จะ
 บ่งชี้ได้อย่างแน่ชัดว่าเหลาจื๋อเป็นบุณิพนธ์ เต๋า เต๋อ จิง ³⁵ และทั้งนี้ไม่มีความจำเป็น
 ที่จะต้องยึดถือว่า เต๋า เต๋อ จิง เป็นผลงานของบุคคลคนเดียวกัน นักวิชาการสมัย
 ใหม่จำนวนมากไม่เห็นพ้องกับทรรศนะดั้งเดิมที่ว่า เต๋า เต๋อ จิง เป็นผลงานของ
 เหลาจื๋อ ในศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. ทั้งนี้โดยเหตุผลทั้งที่ แมกกิลล์ สรุปไว้ว่า

ตามข้อเท็จจริง เต๋า เต๋อ จิง ฉบับที่ตกมาถึงมือเราในปัจจุบันนี้ บรรจุไว้ซึ่งเนื้อหา
 สารที่ส่อพิรุณเป็นอันมาก ซึ่งบ่งชี้ถึงการที่มีผู้เขียนอยู่หลายคนที่จะแน่นอนมาก
 ก็คือ งานนิพนธ์ชิ้นนี้มีใครเขียนขึ้นโดยผู้เขียนคนเดียวคนเดียวคนเดียว หว่า ไคเคิมโคชิน
 มาจนกระทั่งมีลักษณะอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ³⁶

การกำหนดอายุกาลที่แท้จริงของ เต๋า เต๋อ จิง โดยไม่ติดยึดอยู่กับความเชื่อ
 อย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับชีวิตสมัยและประวัติของเหลาจื๋อ นั้น สามารถกระทำได้ทั้งโดย
 พิจารณาจากหลักฐานภายนอก คืองานนิพนธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเหลาจื๋อ (หรือ เต๋า
 เต๋อ จิง) และหลักฐานภายใน คือตัวงานนิพนธ์ เต๋า เต๋อ จิง เอง

จากการตรวจสอบงานนิพนธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเหลาจื๋อ พบว่างานนิพนธ์ที่
 เก่าแก่ที่สุดที่กล่าวถึงเหลาจื๋อ เช่นงานนิพนธ์ของจวงจื๋อ ชวนจื๋อ ฮั่น เฟ่ จื๋อ
 จัน กั๋ว ซื่อ และ ลู ซื่อ ชุน ชิว ล้วนแล้วแต่เป็นผลงานในสมัยจัน กั๋ว หรือสมัย

³⁵Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,

p. 94.

³⁶Frank N. Magill, ed. Masterpieces of World Philosophy

(New York and London: Harper & Row, Publisher, 1961) p. 207.

สงครามระหว่างรัฐ (403 - 221 ก่อน ค.ศ.) ทั้งสิ้น ส่วนงานนิพนธ์ในสมัยขุนฉิว (722 - 481 ก่อน ค.ศ.) เป็นต้นว่าปภิกษกคคิของชงจื่อ งานนิพนธ์ของเม่งจื่อ และโมจื่อ หามีเล่มใดกล่าวถึงเหล่าจื่อหรือคำสอนของท่านไม่³⁷

โดยหลักเหตุผลที่ว่า งานนิพนธ์ในสมัยเดียวกันไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงซึ่งกัน และกัน หรือแม้แต่จะกล่าวถึง เอกสารที่ก่อกมาถึงมือเราในปัจจุบันนี้ก็มิได้ครบถ้วน เช่น งานนิพนธ์โมจื่อ เกิมมียู่ 71 บท แต่เหลือตกทอดลงมาเพียง 53 บท และ ส่วนที่ขาดหายไปอาจจะเป็นส่วนที่กล่าวถึงเหล่าจื่อก็ได้ ขอมให้เข้าใจได้ว่า การที่งานนิพนธ์ในสมัยขุนฉิวไม่ได้อ้างถึงเหล่าจื่อหรือคำสอนของท่านนั้น ยังไม่ใช่เหตุผล ที่เพียงพอสำหรับข้อสรุปที่ว่า เค้า เค้า จิง มิใช่ผลงานในสมัยขุนฉิว³⁸ อย่างไร ก็ตาม หากพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่า งานนิพนธ์ในยุคสมัยเดียวกันของจีนโบราณมี การกล่าวถึงซึ่งกันและกันอยู่ไม่มากก็น้อย เช่น เม่งจื่อโจมคิทั้งหยางชูและโมจื่อ และหากเหล่าจื่อเป็นผู้มีอิทธิพลในทางภูมิปัญญาอย่างสูงในยุคสมัยนั้นแล้ว งานนิพนธ์ สำคัญ ๆ ในสมัยขุนฉิว เช่น ปภิกษกคคิของชงจื่อ งานนิพนธ์ของเม่งจื่อและโมจื่อ ควรจะกล่าวถึงเหล่าจื่อหรือสะท้อนถึงอิทธิพลทางภูมิปัญญาของท่านบ้าง และไม่ น่า จะเคยปรากฏอยู่เฉพาะในส่วนที่ขาดหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณาถึง ปภิกษกคคิของชงจื่อซึ่งตกทอดมาถึงปัจจุบันอย่างค่อนข้างจะสมบูรณ์แล้ว เราไม่ควรจะลืม ว่า ชงจื่อเป็นทั้งนักปรัชญา นักประวัติศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักการศึกษา และ เป็นผู้ที่สนใจอย่างยิ่งในทางศิลปะและวัฒนธรรม และงานนิพนธ์ของท่านก็ครอบคลุมถึง บรรยากาศทางภูมิปัญญาของยุคสมัยนั้นอย่างกว้างขวางที่สุด ดังนั้นหากเหล่าจื่อหรือ คำสอนของท่านมีอิทธิพลอยู่ในสมัยนั้นแล้ว ก็ไม่น่าที่จะไม่ปรากฏให้เห็นได้ในปภิกษกคคิ หรืองานนิพนธ์อื่น ๆ ของชงจื่อ อนึ่ง การหักล้างเหตุผลนี้โดยข้อโต้แย้งที่ว่า

³⁷ ฉักรสูมาธย์ ฌปิตสิงห์, คัมภีร์เต๋าฉบับสมบูรณ์, หน้า 21.

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

* หนังสือเลขาธิการเองก็ไม่ได้พูดถึงหนังสือศูนย์ 39 ดังนั้น ก็น่าจะสรุปได้ว่าหนังสือของจื่อก็ไม่มีตัวตนเช่นกัน * 40 นั้น แม้จะถูกตั้งในเชิงครมกะ แต่เป็นสิ่งที่ควรต้องระวังเป็นอย่างมาก เหตุว่า ลักษณะงานเขียนของปกิณกคคิของชงจื่อกับ เค้า เก่อ จิง นั้นแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ชงจื่อได้ให้ภาพกว้าง ๆ รวมทั้งชื่อของบุคคลสำคัญ ๆ ในยุคสมัยของท่านไว้เป็นอย่างมาก ส่วน เค้า เก่อ จิง ไม่อ้างถึงชื่อเฉพาะใด ๆ เลย ดังนั้น จึงเป็นที่แน่นอนว่า เค้า เก่อ จิง ไม่ได้พูดถึงศูนย์ จึงไม่น่าจะสรุปได้ว่าหนังสือของจื่อก็ไม่มีตัวตนดังข้อความในเชิงครมกะ ด้วยเหตุนี้ แม้การทำงานนิพนธ์ในสมัยชุนชิวไม่ได้กล่าวถึงเลขาธิการหรือคำสอนของท่าน จะยังไม่ใช่เหตุผลที่ "พอเพียง" สำหรับข้อสรุปที่ว่า เค้า เก่อ จิง มีโง่งงในงานในสมัยชุนชิว แต่ก็ถือได้ว่าเป็นเหตุผล "ส่วนหนึ่ง" ที่พอจะแสดงให้เห็นแนวโน้มที่ว่าเป็นเช่นนั้นหรืออย่างน้อยก็แสดงให้เห็นได้ว่า ไม่มีเอกสารในสมัยชุนชิวใด ๆ ที่จะยืนยันได้ว่าเลขาธิการหรือ เค้า เก่อ จิง จะเป็นที่รู้จักกันในสมัยนั้น 41

39 คือปกิณกคคิของชงจื่อ.

40 ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, คัมภีร์เค้าถนัดบรมบรรณ, หน้า 21.

41 โดยทำงานนิพนธ์จวงจื่อ (ผลงานสมัยสงครามระหว่างรัฐ) ได้กล่าวถึงเลขาธิการและเลขาธิการหลายครั้ง รวมทั้งเรื่องที่เลขาธิการได้พบกับชงจื่อด้วย จึงเป็นเหตุให้บางท่านยึดถือความนี้ว่า เลขาธิการมีตัวตนจริงอยู่ในสมัยเดียวกับชงจื่อและเป็นผู้นิพนธ์เค้า เก่อ จิง ขึ้นในศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. ปัญหาที่อยู่ว่างงานนิพนธ์จวงจื่อเป็นผลงานสมัยสงครามระหว่างรัฐซึ่งชื่อของเลขาธิการเป็นที่รู้จักกันคืออยู่แล้ว และลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของงานนิพนธ์จวงจื่อก็คือ ผูกเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นเป็นนิทานและอ้างถึงชื่อบุคคลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกระบอกเสียงแทนความคิดของท่าน จวงจื่อถึงขนาดอ้างถึงชงจื่อเพื่อประกาศปรัชญาเค้า จึงย่อมต้องอ้างถึงเลขาธิการไว้ด้วย ดังนั้น การอ้างถึงตัวละครต่าง ๆ เหล่านี้จึงไม่ได้อิงอยู่บนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และไม่อาจถือเป็นหลักฐานที่จะพิสูจน์ได้ว่า เค้า เก่อ จิง เป็นผลงานของเลขาธิการในศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. และโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ทำให้เชื่อถือได้ว่าเป็นผลงานของบุคคลเพียงคนเดียวในยุคนั้น.

นอกจากการพิจารณาจากหลักฐานภายนอกดังกล่าวแล้ว ประเด็นสำคัญ
สำหรับการพิจารณากำหนดอายุกาลของ เต๋า เต๋อ จิง คือการพิจารณาจากหลักฐาน
ภายในคือตัวงานนิพนธ์ เต๋า เต๋อ จิง เอง โดยพิจารณาจากทั้งลีลา (style)
ในการเขียนและแนวความคิดที่มีอยู่ในงานนิพนธ์เล่มนี้

ในค่านของลีลาในการเขียนนั้น จากการตรวจสอบของนักวิชาการในสมัย
ปัจจุบันพบว่า ไม่มีความสม่ำเสมออยู่ในเล่ม บางข้อความมีลักษณะเป็นฉันทลักษณ์
คือใช้ถ้อยคำที่สัมผัสกัน แต่บางข้อความหาได้มีการใช้ถ้อยคำสัมผัสไม่ หนึ่ง ในบรรดา
ข้อความที่ใช้ถ้อยคำสัมผัส ก็ใช้ฉันทลักษณ์ในรูปแบบที่แตกต่างกันเป็นอันมาก เรื่องนี้
เปิดเผยให้เห็นข้อผิดพลาดซึ่งสามารถบ่งชี้ได้ว่า ข้อความเหล่านั้นเขียนขึ้นในยุคสมัย
หรือในสถานที่ที่แตกต่างกัน ⁴² นอกจากนี้ จากการค้นคว้าของ ที ซี เล่า พบว่าการ
ใช้ถ้อยคำสัมผัสนี้ เป็นที่นิยมกันมากขึ้นในสมัยสงครามระหว่างรัฐ และใน
เต๋า เต๋อ จิง มีการใช้ถ้อยคำสัมผัสเกินกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมด ⁴³ นี้ แม้ไม่สามารถ
จะบ่งชี้ลงไปได้โดยแน่ชัดว่า เต๋า เต๋อ จิง เป็นผลงานในสมัยสงครามระหว่างรัฐ แต่
ลีลาการเขียนที่เป็นลักษณะเด่นของสมัยสงครามระหว่างรัฐที่ปรากฏอยู่กว่าครึ่งหนึ่ง
แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ว่า เต๋า เต๋อ จิง ฉบับเดิม (หากว่ามีฉบับเดิมในสมัย
ชุนชิวอยู่จริง) ได้รับการแต่งเติมและแก้ไขเป็นอย่างมากในสมัยสงครามระหว่างรัฐ
และเริ่มเป็นที่รู้จักกันคึกคักนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ส่วนในค่านของเนื้อหานั้น มีข้อความจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า
เต๋า เต๋อ จิง ได้รับอิทธิพลจากสำนักปรัชญาต่าง ๆ ในสมัยสงครามระหว่างรัฐ มี
สำนักนามนิม (The School of Names) และสำนักนิติกรรมนิม (Legalist
School) เป็นต้น แต่นี้ก็ไม่ได้หมายความว่า เต๋า เต๋อ จิง เป็นผลงานของ

⁴²Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism, p. 13.

⁴³Lao Tzu, Tao Te Ching, tr. D.C. Lau, p. 163.

บุคคลใดบุคคลหนึ่งในสมัยนี้ อันที่จริงควรจะเข้าใจว่า เต๋า เต๋อ จิง เป็นผลงานที่ผ่านการรวบรวมมาหลายยุคหลายสมัยเสียมากกว่า และเพื่อความกระจ่างชัดในเรื่องนี้ แมก คาลเตนมาร์ค ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เราไม่ควรจะคิดว่ามีสำนักปรัชญาต่าง ๆ ที่แยกออกจากกันได้จริงในยุคสมัยก่อนราชวงศ์ฉิน นักประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ฉิน เป็นผู้จัดแบ่งนักปรัชญายุคโบราณออกมาเป็นสำนัก ๆ และหนึ่งในบรรดาสำนักรเหล่านั้นก็คือ สำนักปรัชญาเต๋า (tao chia) ระหว่างยุคสมัยของนักปรัชญาเอง ไม่ได้มีการแบ่งแยกเป็นกระบวนการที่แตกต่างกันเช่นนั้น และไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกำหนดชื่อสำนักให้แก่กระแสความคิดอันหลากหลายที่มีอยู่ปะปนกันอยู่แต่เดิม เป็นที่เข้าใจได้ว่า นักปรัชญาสำนักต่าง ๆ ในสมัยหลังพอใจที่จะหักทักเอาว่า ความคิดเหล่านั้นเป็นของปราชญ์เป็นที่เคารพนับถือกันโดยทั่วไป ดังเช่น เหลาจัน ผู้มีใบหูยาว หรือ จักรพรรดิเหลือง (Huang Ti) ซึ่งเป็นเพียงบุคคลในตำนาน แต่พวกถือลัทธิเต๋าก็ถือว่าเป็นผู้สถาปนาลัทธิเต๋าเต๋อเทียมกับเหลาจัน มีการหักทักว่า งานเขียนจำนวนมากเป็นของพระองค์ และในระหว่างยุคราชวงศ์ฉิน ลัทธิเต๋ามีชื่อว่า ลัทธิ หวง - เหลา (Huang-Lao) โดยเหตุนี้ เต๋า เต๋อ จิง จึงดูเหมือนจะเป็นการรวบรวมข้อเขียน (anthology) ทางภูมิปัญญาที่ใคร่ขมิ้มเอาบางส่วนจากคลังแห่งภูมิปัญญาที่เป็นของส่วนรวม (the common stock of wisdom) และบางส่วนจากความคิดอันหลากหลายที่มีอยู่ก่อนที่จะเป็นสำนักปรัชญาเต๋า การรวบรวมนี้ค่อยเป็นค่อยไปและไม่บรรลุถึงรูปแบบที่ตายตัวจนกระทั่ง ศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ.⁴⁴

ในที่สุด เห็นควรจะสรุปคามทรศนะของ แมก คาลเตนมาร์ค ที่ว่า เต๋า เต๋อ จิง ไม่ได้เขียนโดยเหลาจันในศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. และการยกให้เป็นผลงานของนักประวัติศาสตร์ (บางคำเรียกว่าเป็นนักโหราศาสตร์ด้วย) ในสมัยศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ. นั้น ก็เป็นเรื่องที่ปราศจากรากฐานที่แน่นอน เราจำต้องเผชิญกับข้อเท็จจริงที่ว่า เราไม่ทราบว่เต๋า เต๋อ จิง ฉบับที่ตกมาถึงมือเรานี้รวม

⁴⁴Max Kaltenmark, Lao Tzu and Taoism, p. 15.

ใครรวบรวมขึ้น รวบรวมขึ้นที่ใด เมื่อไร รวมทั้งองค์ระชนักคิดว่าคัมภีร์นี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขขึ้นใหม่ อีกทั้งความคิดใน เต๋า เต๋อ จิง ก็เป็นการบรรจงรวบรวมขึ้นมา และเราควรต้องยอมรับว่า มีนักปรัชญาท่านหนึ่งเป็นต้นตำรับในการนิพนธ์ เต๋า เต๋อ จิง ขึ้น และควรจะเรียกนักปรัชญาท่านนี้ว่า เหลาจื๋อหรือเหลาจื่อ อย่างไรก็ตามจำเป็นที่จะต้องตระหนักไว้ว่า โดยข้อเท็จจริงแล้ว เหลาจื่อหมายถึงนักคิดจำนวนมากที่มีส่วนรวบรวม เต๋า เต๋อ จิง ร่วมกัน และบุคลิกภาพของนักคิดซึ่งเป็นผู้รวบรวม เต๋า เต๋อ จิง คนสุดท้าย (ซึ่งอาจจะตกอยู่ในครั้งแรกของศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ.) อาจจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดทรรศนะดังที่กล่าวถึงมือเรา ⁴⁵

2.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับงานนิพนธ์จวงจื่อ

ปรัชญานิพนธ์ของจวงจื่อ นั้นใช้ชื่อว่างานนิพนธ์จวงจื่อตามชื่อผู้นิพนธ์ ความสำคัญของงานนิพนธ์จวงจื่อมีอยู่เช่นไร ควรจะเป็นที่ประจักษ์ได้จากคำกล่าวของ วี.เอ.รูบิน ที่ว่า " ในปัจจุบันอธิบายกันว่า บรรณารักษ์ในราชสำนักผู้ได้พบปะจวงจื่อ และได้เขียนหนังสือขึ้น 5,000 คำ ในขณะที่เดินทางไปทางทิศตะวันตกนั้น เป็นเพียงบุคคลในตำนานและหนังสือ เต๋า เต๋อ จิง ก็เขียนขึ้นเมื่อประมาณ 300 ปีก่อน ค.ศ. นักวิชาการปัจจุบันจำนวนมากถือว่า งานนิพนธ์จวงจื่อเป็นงานเขียนฝ่ายเต๋าเล่มแรก และเพราะเหตุนี้เองจึงทำให้เราถือว่า งานนิพนธ์จวงจื่อเป็นรากฐานสำหรับการอธิบายความคิดแบบเต๋ายุคโบราณ ข้อพิจารณาที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ งานนิพนธ์จวงจื่อซึ่งบรรจไว้ด้วยข้อโต้แย้งที่พิสดารแล้วพอ ๆ กับนิยาย อันอธิบายถึงความคิดส่วนใหญ่ของพวกเถอส์ตีเต๋า เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ความคิดของพวกเถอส์ตีเต๋ามากกว่า เต๋า เต๋อ จิง เล่มเล็ก ๆ นั้นอย่างเทียบกันไม่ได้ " ⁴⁶

⁴⁵Ibid.

⁴⁶V.A. Rubin, Individual and State in Ancient China

(New York: Columbia University Press, 1976), pp. 90-91.

ความสำคัญของงานนิพนธ์จวงจื๊อจะมีมากยิ่งขึ้นกว่า เต๋า เต๋อ จิง ทั้งค่ายกย่อง ทั้งถ่วงหรือไม่ว่า ไม่ใช่ประเด็นที่จะถกเถียงกันในที่นี้ สิ่งที่เรากำลังถกเถียงกันก็คือ ความสำคัญความถูกต้องของงานนิพนธ์ทั้ง 2 เล่ม ในฐานะที่เป็นตัวแทนความคิดทางปรัชญา เต๋า เต๋อ จิง นั้นแม้จะเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ แต่ก็บรรจุไว้ซึ่งเนื้อหาอันครอบคลุมถึงปรัชญา เต๋า เต๋อ จิง อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง แต่การศึกษา ปรัชญา เต๋า เต๋อ จิง จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อไม่ละเลยงานนิพนธ์จวงจื๊อ

ชีวประวัติของจวงจื๊อถึงแม้จะรู้กันน้อยนัก แต่สมัยของท่านก็มีหลักฐานบ่งไว้แน่ชัด และนี่ยอมทำให้เราทราบได้ว่างานนิพนธ์จวงจื๊อเขียนขึ้นราวศตวรรษที่ 4 ก่อน ค.ศ. กระนั้นก็ได้หมายความว่า เนื้อหาสาระในงานนิพนธ์จวงจื๊อที่ตกมาถึงมือเราเป็นสิ่งที่จวงจื๊อเขียนขึ้นมาเองทั้งหมด อันที่จริงงานนิพนธ์จวงจื๊อก็เกี่ยวข้องกับ เต๋า เต๋อ จิง คือ เป็นการรวบรวมข้อคิดของนักเขียนหลาย ๆ คนเข้าไว้ด้วยกัน ฟง ยู หลาน ได้ให้ทรรศนะแก่เราว่า บางทีงานนิพนธ์จวงจื๊อที่เราจักกันทุกวันนี้จะเป็นการรวบรวมของ เกา เซียง (Kuo Hsiang) ซึ่งเป็นนักวิจารณ์จวงจื๊อในศตวรรษที่ 3 (ราชวงศ์จิ้น) ดังนั้น เราจึงไม่แน่ใจว่าทโนเป็นผลงานของจวงจื๊ออย่างแท้จริง โดยข้อเท็จจริงแล้วงานนิพนธ์จวงจื๊อเป็นการรวบรวมข้อเขียนหลากหลายของพวกถือลัทธิเต๋า บางตอนเป็นตัวแทนความคิดของหยางชู บางตอนเป็นตัวแทนความคิดของเหลาจื๊อ และบางตอนเป็นตัวแทนความคิดของจวงจื๊อเอง มีเฉพาะตอนที่ เป็นตัวแทนความคิดของจวงจื๊อเท่านั้นที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นปรัชญาของจวงจื๊อเอง แต่ถึงอย่างไรก็ไม่ใช่งานของจวงจื๊อทั้งหมด แม้ว่าชื่อของจวงจื๊อจะถูกยึดถือให้เป็นตัวแทนความคิดของจวงจื๊อ ซึ่งเป็นความคิดอันหลังที่สุด⁴⁷ ของปรัชญา เต๋า เต๋อ จิง ก็ตาม แต่ระบบความคิดที่ถือกันว่าเป็นทรรศนะของจวงจื๊อน่าจะ

---

⁴⁷ตามทรรศนะของ ฟง ยู หลาน ตัวแทนแนวความคิดทางปรัชญา เต๋า เต๋อ จิง แรก ประกอบด้วยทรรศนะของนักปรัชญาซึ่งเป็นหลัก 3 ท่าน เรียงตามลำดับกาลเวลา ดังนี้คือ ทรรศนะของหยางชู ทรรศนะของเหลาจื๊อ และทรรศนะของจวงจื๊อ.

เป็นผลงานที่รวบรวมขึ้นโดยศิษย์ของท่าน ตัวอย่างที่เด่นชัดก็เช่น ในงานนิพนธ์จวงจื่อ มีบทหนึ่งกล่าวถึง คัง ซุน หลุน (Kung-sun Lung) ผู้ซึ่งมีชีวิตจริงอยู่ในยุคหลังจวงจื่อ⁴⁸

เรื่องที่ควรนำมากล่าวไว้ในที่นี้ก็คือ ราว 2 ศตวรรษก่อน ค.ศ. ก่อนที่ จักรพรรดิฉินซีได้ปราบคาบิเสกขึ้นครองราชย์และรวบรวมราชอาณาจักรจีนให้เป็นปึกแผ่น ในครานั้นได้ทรงพยายามที่จะทำลายวรรณกรรมจีนที่มีอยู่ให้สิ้นด้วยความมุ่งหมายว่า ประวัติศาสตร์จีนจักได้เริ่มต้นใหม่นับแต่รัชสมัยของพระองค์ผู้ทรงเป็นพระจักรพรรดิใน ราชอาณาจักรจีนที่เป็นปึกแผ่นเป็นพระองค์แรก อย่างไรก็ตาม ความเสียหายอันเกิด จากการเผาหนังสือก็กล่าวกันเกินความเป็นจริง เพราะวรรณกรรมจีนที่มีอยู่หาได้ถูก ทำลายไปหมดสิ้นไม่ แต่ก็เกิดผลกระทบสืบต่อมาไม่น้อย กล่าวคือ เพราะความ พยายามที่จะทำลายหนังสือดังกล่าวนั้นได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการในยุคปลายราชวงศ์ อี้ (ค.ศ. 25 - 221) กระทำการบดลอมแปลงงานนิพนธ์ยุคโบราณขึ้นตามใจคน เช่น มีบางคนถึงกับแต่งคำราโดยอ้างชื่อของเหลี่ยะจื่อ ซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในงานนิพนธ์จวงจื่อ โดยมีใจของเห็นว่า เหลี่ยะจื่อเป็นเพียงบุคคลสมมติที่จวงจื่อคิดขึ้นมาเองเท่านั้น.⁴⁹

ตามสภาพเหตุการณ์ที่เป็นอยู่เช่นนี้ จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า คำ เกอ จิง ย่อมต้องถูกนำมารวบรวมขึ้นใหม่จากเอกสารที่กระจัดกระจายทั่วทั่วทั่วและบทสนทนา ของเหลาจื่อเห่าที่มีอยู่ในยุคปลายราชวงศ์อี้ และงานนิพนธ์จวงจื่อก็ย่อมต้องตกอยู่ใน สภาพที่ย่ำแย่ไม่ผิดกัน เป็นที่แน่ชัดว่า หลายบทหลายตอนในงานนิพนธ์จวงจื่อเป็นสิ่งที่ถูก จักทำบดลอมแปลงขึ้นมา และบทตอนที่สำคัญ ๆ หลายบท ก็ถูกแต่งเสริมสอดแทรกเข้ามา

⁴⁸Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,

p. 104.

⁴⁹Chuang Tzu, Chuang Tzu, tr. H.A. Giles (London:

George Allen & Unwin Ltd., 1961) pp. 14-15.

โดยการกระทำของนักลอกเขียนแบบที่ไรศกัပ္ปัญญา 50

งานนิพนธ์จวงจื้อฉบับที่รวบรวมไว้ในงานนิพนธ์ฮั่นชู (The Han shu) เมื่อสิ้นศตวรรษที่ 1 ก่อน ค.ศ. นั้น แบ่งเป็น 52 บท 51 และฉบับที่รวบรวมไว้ในงานนิพนธ์ อี้ เหวิน จื่อ (The I-wên-chih) ซึ่งเคยมีอยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ 4 แบ่งเป็น 53 บท 52 แต่ฉบับที่ตกมาถึงมือเราในปัจจุบันแบ่งเป็น 33 บท ตามการรวบรวมของ เกา เซียง 53 และนับตั้งแต่ยุคสมัยของ เกา เซียง เป็นต้นมา ปรากฏว่ามีการรวบรวมงานนิพนธ์จวงจื้อขึ้นมาอีกจำนวนมาก พร้อมด้วยการตีความที่ผิดแยกแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างทั้งความพึงพอใจและความสับสนให้แก่ผู้ศึกษา 54 ผลที่เกิดขึ้นนี้ ย่อมสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ศึกษางานนิพนธ์จวงจื้อนับแต่ยุคที่มาจากจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ จากจำนวนงานนิพนธ์ที่มีอยู่หลายส่วนและหลากหลายความคิดนั้น เราจะมั่นใจได้อย่างไรว่า ฉบับใดเป็นฉบับที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับต้นฉบับที่แท้ และสามารถยึดถือเป็นหลักแห่งการศึกษาวิจัยได้โดยไม่ผิดเพี้ยนไกลไปจากความคิดที่แท้ของจวงจื้อ คำตอบก็คือเราไม่อาจจะมีความมั่นใจใดๆ ได้เลย เราจำเป็นที่จะต้องเผชิญหน้ากับความเป็นจริงที่ว่า การศึกษาความคิดของจวงจื้อนั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยวิจารณญาณของผู้ศึกษาเอง

⁵⁰Ibid., p. 15.

⁵¹Chuang Tzu, Basic Writing, tr. Burton Watson, p. 13.

⁵²Chuang Tzu, Chuang Tzu, tr. E.A. Giles, p. 5.

⁵³จากจำนวน 33 บทที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ 7 บทแรกเรียกว่า บท " ภายใน " ("inside" chapter) 15 บทต่อมาเรียกว่า บท " ภายนอก " ("outside" chapter) และ 11 บทที่เหลือเรียกว่าบทเบ็ดเตล็ด (miscellaneous) โดยทั่วไปถือกันว่าเฉพาะ 7 บทแรกเท่านั้นที่เป็นผลงานของจวงจื้อที่แท้ และมีเนื้อหาครอบคลุมแก่นคำสอนของจวงจื้อไว้ได้ทั้งหมด.

⁵⁴Chuang Tzu, Chuang Tzu, tr. H.A. Giles, p. 15.

2.3.3 ข้อเปรียบเทียบระหว่าง เต๋า เกอ จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ

ในการศึกษาคำสอนของเหลาจื๋อความคู่กับคำสอนของจวงจื่อในฐานะที่ต่างก็ เป็นตัวแทนแนวความคิดในปรัชญาเต๋าสัมัยแรกที่โดดเด่นที่สุดนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างส่วสำคัญ ๆ ของงานนิพนธ์ทั้ง 2 เล่ม เพื่อที่จะชี้ให้เห็นได้ถึงทั้งลักษณะร่วมและข้อแตกต่างที่มีอยู่ และก่อนที่จะเปรียบเทียบได้ถึงประเด็น สำคัญดังกล่าว เราควรจะต้องเริ่มต้นด้วยการให้ภาพโดยสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ สำคัญของงานนิพนธ์ทั้ง 2 เล่มเป็นเบื้องต้น

2.3.3.1 สาระสำคัญของ เต๋า เกอ จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ

1. สาระสำคัญของ เต๋า เกอ จิง ⁵⁵

เต๋า หรือมรรควิถี คือ จุดเริ่มต้นของสรรพสิ่งซึ่งจุดเริ่มต้นนี้ปราศจากนาม เป็นกฎมูลฐานของสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งสูงสุด เป็นระเบียบแบบแผนชั้นอันติมะ และเป็น กฎหลักแห่งความเจริญเติบโต

หากคนเราถือครองไว้ซึ่งเต๋า ซึ่งเป็นกฎหลักสากลนี้แล้ว เขาจะเป็นปราชญ์ ซึ่งเหมาะสมที่จะปกครองชาวโลก

โดยการปฏิบัติตามธรรมชาติ คนเราเรียนรู้ที่จะดำเนินตามมรรควิถีแห่ง ธรรมชาติหรือเต๋า

คนที่ถือครองไว้ซึ่งเต๋า ต้องปิดมิ่งอำนาจของตน แสดงออกอย่างอ่อนโยน และอ่อนแอ เพราะผู้ซึ่งแสดงอำนาจ คือคนที่ไร้อำนาจ และผู้ที่อ่อนโยนย่อมมีชัยชนะเหนือผู้ที่กระต้าง

⁵⁵ Frank N. Magill, ed. Masterpieces of World Philosophy,

ในอันที่จะบรรลุถึงเท่า คนเรากองทวนกินสู่สถานะแห่งทารก หลีกเลี้ยง
กิจกรรม คำรงรักษาลมหายใจซึ่งเป็นพลังชีวิตโดยการควบคุมลมหายใจ

2. สาระสำคัญของงานนิพนธ์จวงจื่อ 56

เท่า คือ มรรควิถีที่เป็นสากลของสิ่งต่าง ๆ เป็นกฎหลักของสรรพสิ่งซึ่ง
แต่ข้ามแทรกซึมอยู่ทั่วไป คุณธรรมหรืออำนาจของสิ่งที่เป็นปัจเจกทุกสิ่งคือการปรากฏ
แสดงของเท่า

ทันทีที่รู้กระทั่งถึงความปรากฏทั่วไปแห่งเท่า คนเราจะเห็นข้อผิดพลาด
ของการแบ่งแยกข้อแตกต่างระหว่างคนกับสิ่งต่าง ๆ ถูกกับผิดไ้ทันที

หนทางรอกมืออยู่ทางเดียว คือการทำให้ร่วมกันกับกระบวนการอันเป็น
ระเบียบของสิ่งทั้งปวง กระบวนการเช่นว่านั้นก็คือเท่า

ความตายมิใช่สิ่งที่พึงต้องกลัว เพราะคนเรามีชีวิตยืนยาวอยู่เท่ากับสาร์กณะ
ของเขาซึ่งมีเท่าดำรงอยู่ และเท่าเป็นสิ่งที่ไม่ตาย

มนุษย์ที่แท้สงวนรักษาไว้ซึ่งความเรียบง่ายของเด็ก อันเป็นสิ่งที่ไม่เสื่อมเสีย
ไม่ผูกพันคนเข้ากับกิจการบ้านเมือง แต่ปล่อยให้เท่าเป็นไปตามทางของมันเอง ทั้งงค
เว้นจากการวิเคราะห์ในเชิงพุทธปรัชญาและศึกษาเกี่ยวกับมโนคตินามธรรม

2.3.3.2 ลักษณะร่วมของ เท่า เทอ:จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ

จากข้อสรุปเกี่ยวกับสาระสำคัญของ เท่า เทอ:จิง และงานนิพนธ์จวงจื่อ
ข้างต้น จะเห็นได้ว่าความคิดทางปรัชญาของทั้งเหลาจื่อและจวงจื่อมีรากฐานอยู่ที่เท่า
หรือที่แปลกันว่ามรรควิถีซึ่งเป็นสัจภาพสูงสุด คือเป็นทั้งจุดเริ่มต้นและกฎสากลของสรรพสิ่ง

⁵⁶Ibid., p. 185.

ในจักรวาล สรรพสิ่งดำเนินไปตามแต่ แต่ดำเนินไปตามวิถีของตัวเอง การดำเนินชีวิตที่ถูกตั้งมียู่ทางเดียวคือ ปล่อยให้ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปเองตามวิถีทางตามธรรมชาติ และนั่นก็คือ วิถีแห่งเต๋า ซึ่งเป็นทางรอดทางเดียวสำหรับมนุษย์ ซึ่งเหลาจื๋อและจวงจื๋อต่างก็สอนในสิ่งเดียวกันคือ ให้ดำเนินตามวิถีแห่งเต๋า ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวว่า การเปรียบเทียบระหว่างจวงจื๋อกับเหลาจื๋อ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างนักปรัชญาทั้ง 2 ท่าน ⁵⁷

2.3.3.3 ข้อแตกต่างระหว่างคำสอนใน เต๋า เทอ จิง และงานนิพนธ์จวงจื๋อ

แม้ว่าเหลาจื๋อและจวงจื๋อจะมีทรรศนะที่ตรงกันในระดับพื้นฐาน แต่ก็เน้นในจุดหมายที่ต่างกัน ในกรณีของเหลาจื๋อ การค้นพบกฎแห่งความเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในจักรวาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎแห่งการหวนคืนระหว่างชั่วครู่ข้าม ทำให้ท่านมุ่งสอนให้คนปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎดังกล่าว เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ⁵⁸ เช่น หากประสงค์จะมีอำนาจต้องทำคนให้อ่อนน้อม เพราะสิ่งที่อ่อนน้อมย่อมอยู่เหนือสิ่งที่ไม่อ่อนน้อม หรือหากประสงค์จะไ้รับ ต้องปรารภณาแต่เพียงเล็กน้อย เพราะผู้มีก้น้อยจะไ้ไ้มาก ส่วนผู้มก้น้อยจะไ้ไ้น้อย ⁵⁹ ดังนั้น จุดหมายที่สำคัญสำหรับเหลาจื๋อก็คือ การประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมือง

ส่วนจวงจื๋อ การค้นพบกฎแห่งความเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในจักรวาลมิไ้หมายถึงการไ้ประโยชน์จากกฎแห่งการหวนคืนระหว่างชั่วครู่กันข้าม เพราะจวงจื๋อปฏิเสธข้อแตกต่างที่แท้จริงระหว่างชั่วครู่กันข้าม วิง ชิต ซาน ไ้ให้ทรรศนะว่า

⁵⁷ Ibid., p. 190.

⁵⁸ Fung Yu-lan, A Short History of Chinese Philosophy,

p. 66.

⁵⁹ Ibid.

เหลาจื๋อเน้นความแตกต่างระหว่างความรุ่งเรืองกับความตกอับ ความแข็งแกร่งกับความอ่อนแอ ฯลฯ และสนับสนุนคุณค่าของความอ่อนนุ่ม แต่จวงจื๋อกลับถือว่าสิ่งทั้งหมดนี้ล้วนเหมือนกัน⁶⁰ " จุดมุ่งหมายของจวงจื๋อคือ การปลดปล่อยทางจิตวิญญาณโดยสมบูรณ์และสันติสุข การบรรลุด้วยการรู้ถึงวิสัยสามารถและชี้จักจำกัดในธรรมชาติแห่งตนเอง การทะนุถนอมธรรมชาติของคน และการปรับตัวเข้าสู่กระบวนการแห่งความเปลี่ยนแปลงอันเป็นสากล " ⁶¹ เหลาจื๋อมุ่งหมายในการปฏิรูปสังคม แต่จวงจื๋อนิยมการ " ท่องเที่ยวไปเหนือโลกีย์โลก " ⁶² แม้เหลาจื๋อและจวงจื๋อจะเสนอหลักการกระทำโดยไม่กระทำเช่นเดียวกัน แต่หลักการของเหลาจื๋อนั้น มุ่งเน้นในการนำมาใช้ปฏิรูปสังคม ในขณะที่จวงจื๋อมุ่งเน้นหนักไปในด้านการแสวงหาอิสรภาพส่วนบุคคล และเพราะเหตุนี้ จึงไม่น่าแปลกใจที่คำสอนของจวงจื๋อถูก ชูสี (Chu Hsi) ผู้นำของลัทธิขงจื๋อใหม่โจมตีว่า " เหลาจื๋อยังคงต้องการกระทำอะไรบางอย่าง แต่จวงจื๋อมีประสงค์จะกระทำอันใดเลย เขาเคยพูดเสมอว่า เขารู้ว่าจะทำอะไร ทว่า ไม่ประสงค์จะกระทำ " ⁶³

อันที่จริง ทั้งเหลาจื๋อและจวงจื๋อมีทรรศนะที่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ นั่นก็คือ การแสวงหาทางออกสำหรับมนุษย์โดยเริ่มต้นด้วยการเปิดเผยถึงกฎสากลของจักรวาล

⁶⁰Wing-tsit Chan, A Source Book in Chinese Philosophy, pp. 177-178.

⁶¹Ibid., p. 177.

⁶²Ibid., pp. 177-178.

⁶³Ibid., pp. 178-179.

และเสนอมาตรการของชีวิตโคโยให้ดำเนินชีวิตไปตามครรลองของกฎสากลดังกล่าวนั้น
 ข้อตกค้างที่มีอยู่เป็นเพียงเรื่องของ การให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อจุดมุ่งหมาย มิใช่
 ว่าเหลาจื่อจะไม่ให้ความสำคัญต่อบัจเจกชน หรือจวงจื่อจะไม่ให้ความสำคัญต่อสังคม
 แท้จริง ทั้งเหลาจื่อและจวงจื่อต่างก็ได้ละเอียดในเรื่องดังกล่าว หากแต่เป็นการให้
 นำหนักที่แตกต่างกัน ซึ่งนอกจากไม่ควรจะถือเป็นข้อขัดแย้งแล้ว ยังควรถือได้ว่าความ
 คึกของทั้ง 2 ท่านต่างมีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกัน อันเป็นผลให้ปรัชญาเก่าสมัยแรกได้ถึง
 ความสมบูรณ์ด้วย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย